

Ammatillisista perustutkinnoista työelämään – Arviointi työllistymisen tukemisesta sekä urasuunnittelu- ja työelämävalmiuksista

Kehittämissuositus 1: Ennakointi ja koulutustarjonnan suunnittelu

Työelämän osaamis- ja työvoimatarpeiden ennakointia tulee vahvistaa ja kytkeä nykyistä tiiviimmin koulutustarjonnan suunnitteluun ja päätöksentekoon. Koulutustarjontaa tulee suunnata nykyistä paremmin työllistävälle toimialoille ja ammatteihin

Koulutuksen järjestäjien tulee selkeyttää ja kehittää ennakoinnin toimintamalleja, prosesseja ja vastuunjakoja siten, että ennakointi muodostaa johdonmukaisen kokonaisuuden ja kytkeytyy tiiviisti koulutustarjonnan suunnitteluun ja päätöksentekoon. Käytännön keinoja tähän ovat esimerkiksi ennakointiprosessin kuvaaminen vastuiden, työvaiheiden ja tiedonkulun näkökulmasta, vuosikellon laatiminen ennakointityön rytmittämiseksi sekä ennakointiin liittyvien tehtävien ja työnjaon selkeyttäminen organisaatiossa. Myös ennakointiin tarvittavat resurssit on varmistettava. Samalla on tärkeää lisätä opetus- ja ohjaushenkilöstön osallistumismahdollisuuksia ennakointiin ja parantaa heidän mahdollisuuksiaan hyödyntää ennakointitietoa omassa työssään.

Ennakointitiedon käsittelyn ja analysoinnin menettelytapoja tulee parantaa ja ennakointia kehittää tasalaatuisemmaksi eri perustutkinnoissa. Tämä edellyttää raportointi- ja seurantakäytäntöjen kehittämistä siten, että ennakoinnin kannalta olennaista tietoa voidaan koota eri lähteistä ja hyödyntää systemaattisesti. Keskeistä on varmistaa, että ennakointitieto siirtyy organisaation eri toimijoiden välillä ja kytkeytyy koulutustarjonnan suunnitteluun ja päätöksentekoon. Tärkeää on myös säännöllisesti arvioida tuotetun ennakointitiedon ja sen hyödyntämisen vaikuttavuutta osana koulutuksen järjestäjän laadunvarmistusta. Tiedon kokoamisessa, tiivistämisessä ja jalostamisessa voidaan hyödyntää erilaisia raportointi- ja analyysityökaluja, tekoälyä ja muita uusia teknologisia ratkaisuja.

Kaikilla koulutuksen järjestäjillä tulee olla suunnitelmallinen toimintatapa työnantajien nykyisten ja tulevien osaamis- ja työvoimatarpeiden selvittämiseksi, jotta koulutustarjontaa voidaan suunnata entistä paremmin työllistävälle toimialoille ja ammatteihin. Tietoa voidaan kerätä esimerkiksi haastatteluilla, kyselyillä, työpaikkakäynneillä, kumppanuustapaamisilla tai työelämäauditoinneilla. Myös opetus- ja ohjaushenkilöstön työelämäjaksot, työpaikkakäynnit ja osallistuminen alan tai alueen työryhmiin tuottavat arvokasta tietoa, jonka systemaattiseen kokoamiseen ja hyödyntämiseen on tärkeää luoda toimivat käytännöt.

Ammatillisesta koulutuksesta työllistymisen edistämässä, kuten myös työllisyyspalvelujen uudistuksessa, korostuvat paikallinen ja alueellinen yhteistyö sekä osaamis- ja työvoimatarpeiden ennakointi osana alueellisten ekosysteemien rakentamista. Koulutuksen järjestäjien, työnantajien, työllisyyspalvelujen sekä

muiden alueen toimijoiden tulee osallistua aktiivisesti alueellisiin vuoropuhelu- ja yhteistyörakenteisiin sekä kantaa yhdessä vastuuta siitä, että koulutustarjontaa ja palveluja suunnitellaan ja kohdennetaan alueen tarpeiden pohjalta. Työnantajien näkökulmasta yhteistyö ja siihen osallistuminen vahvistavat osaavan työvoiman saatavuutta, tukevat rekrytointitarpeiden ennakoitua ja tarjoavat mahdollisuuden edistää koulutustarjonnan vastaavuutta työelämän osaamis- ja työvoimatarpeisiin.

Yhteistyö luo edellytyksiä koulutustarjonnan yhteensovittamiselle alueella, vähentää mahdollisia päällekkäisyyksiä ja vahvistaa opiskelijoiden sijoittumista työelämään ja jatko-opintoihin. Käytännössä alueellinen yhteistyö tarkoittaa esimerkiksi osallistumista maakuntien ja työllisyysalueiden ennakoitiverkostoihin ja työryhmiin sekä niissä tuotetun tiedon hyödyntämistä koulutuksen suunnittelussa. Yhteistyötä voidaan vahvistaa myös yhteisillä toimintamalleilla, kuten koulutuksen järjestäjän ja työllisyysalueen yhteistyössä toteuttamalla uraohjauksella sekä yhteisillä työelämäyhteistyön käytännöillä.

Kansallisella tasolla tulee varmistaa, että ennakoinnissa käytettävät tietolähteet ovat riittäviä, ajantasaisia ja helposti saatavilla. Opetus- ja kulttuuriministeriön sekä Opetushallituksen tulee kehittää kansallista ennakoitotoimintaa siten, että se palvelee kansallisten ja alueellisten koulutus- ja osaamistarpeiden yhteensovittamista. Ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilu tarjoaa osaltaan mahdollisuuden kehittää ja testata uusia tapoja tuottaa ennakoititietoa.